

AGDER
fylkeskommune

Agdertall og folkehelseperspektiv

Vegard Nilsen

Folkehelsedirektør folkehelse Agder fylkeskommune

Spesialist i indremedisin og samfunnsmedisin

Befolkning

Befolkningsutvikling, alder og kjønn, innvandring, flytting, prognoser

Bolig og husholdninger

Bolig, boforhold, husholdninger

Areal og natur

Arealregnskap, plante og dyreliv, vann, forurensning

Klima

Utslipp klimagasser, klimagassreduksjoner

Mobilitet

Veitrafikk, sykkel og gange, trafiksikkerhet, infrastruktur, kollektivtransport, digital infrastruktur

Utdanning og kompetanse

Grunnskole, videregående opplæring, høyere utdanning, utdanningsnivå, kompetansebehov

Arbeidsliv

Sysselsetting, inntekt, arbeidsledighet, sykefravær og turnover, stønader fra NAV, utenforskap fra arbeidslivet

Næringsliv

Næringsstruktur, virksomheter og foretak, eksport, pendling, forskning og utvikling (FoU)

Kultur og fritid

Kulturindeks, frivillighet, fritidstilbud, idrettsaktivitet, kulturminnevern

Helse

Helse i befolkningen, livskvalitet, levevaner, sykdommer og plager, ulykker, helsetjenester

Folkehelseoversikt

Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, folkehelseutfordringer i Agder

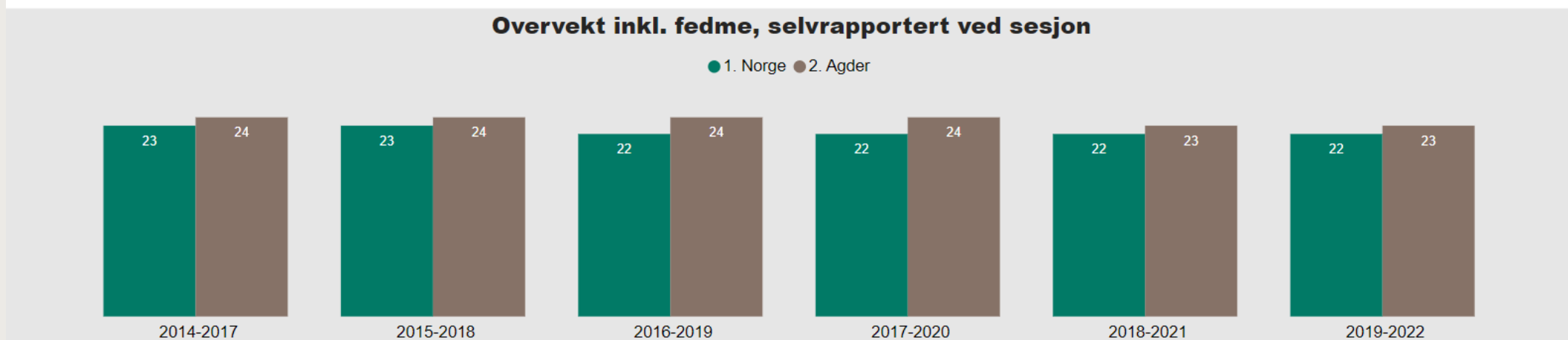
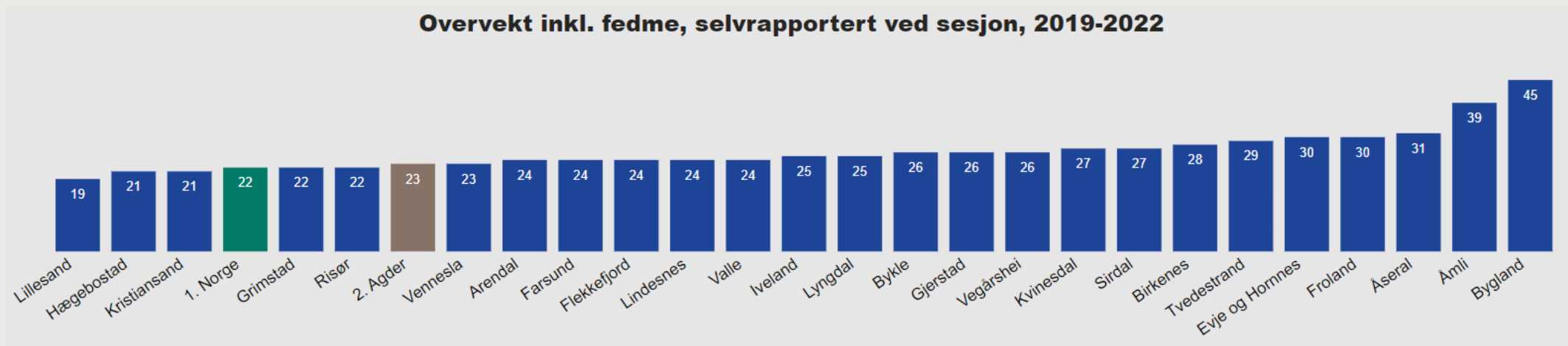

FNs bærekraftsmål

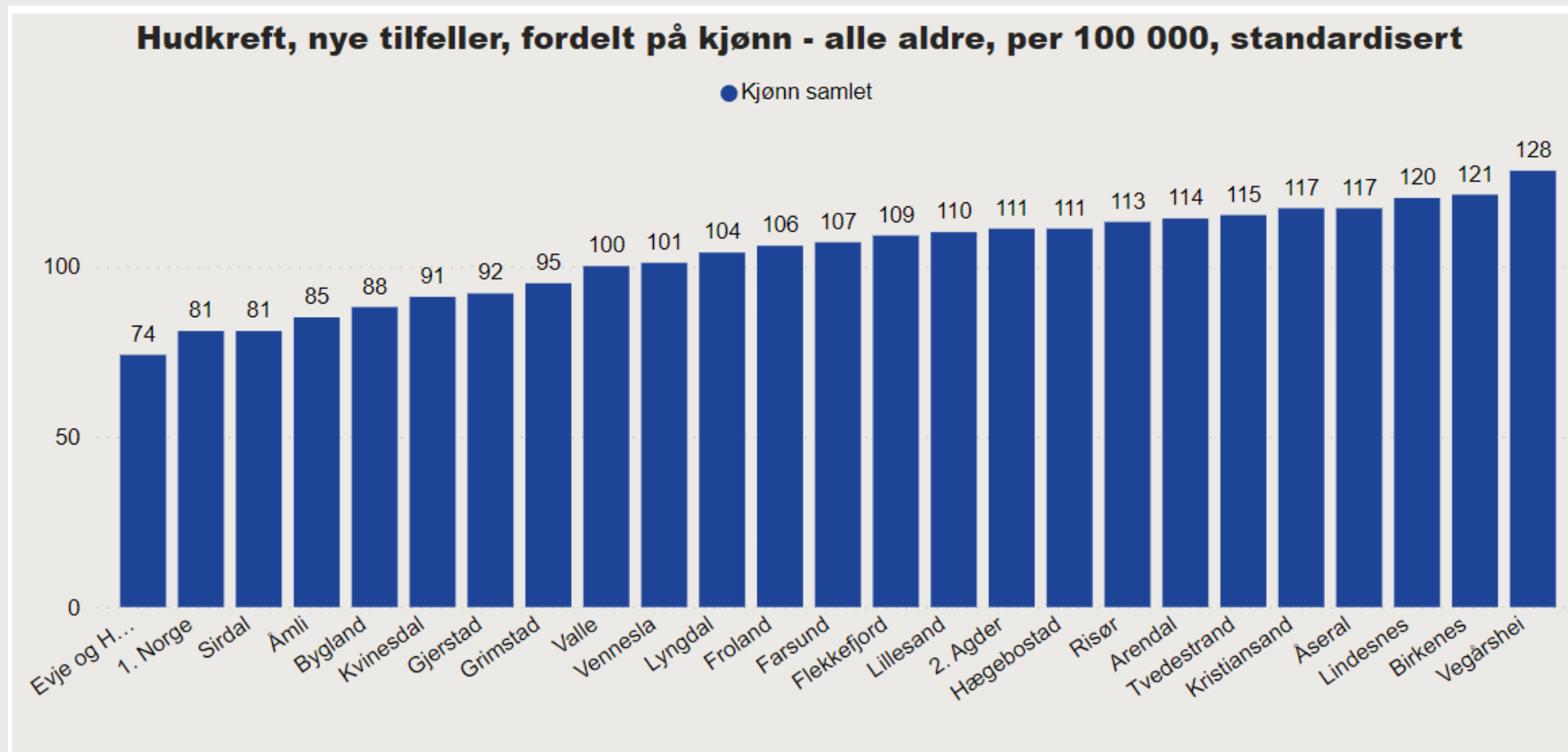
Informasjon fordelt på bærekraftsdimensjonene

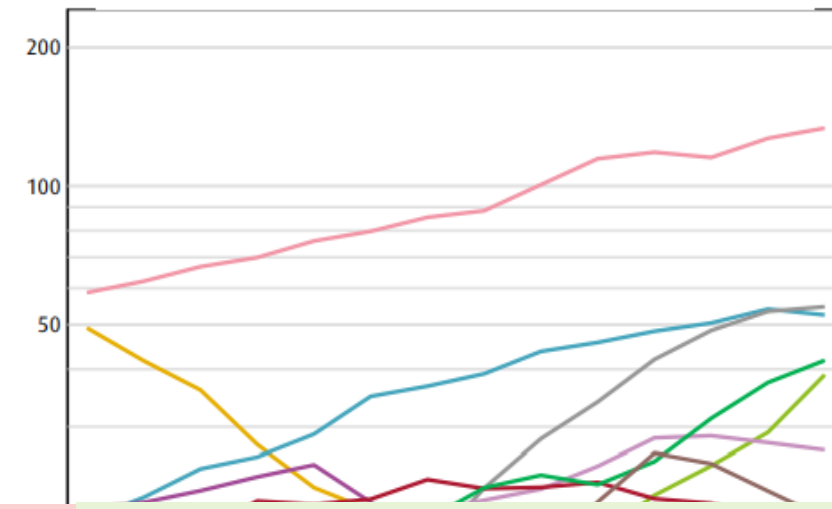
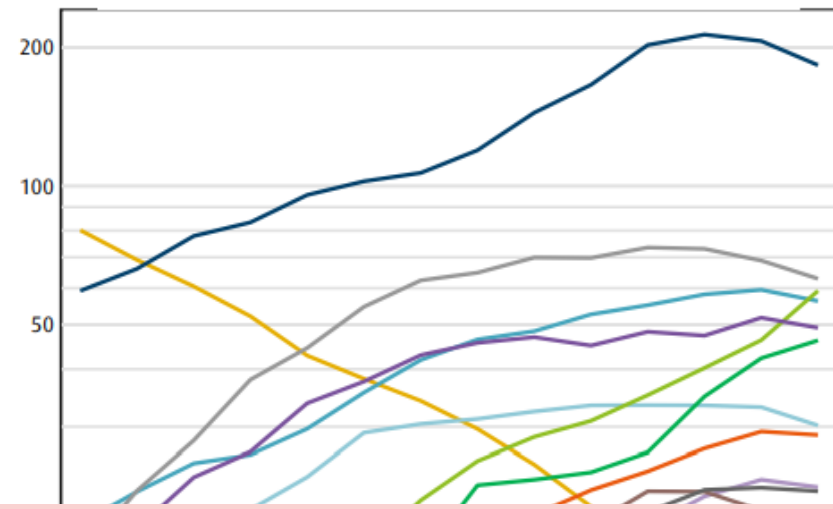

Andel med overvekt eller fedme i 25 Agderkommuner

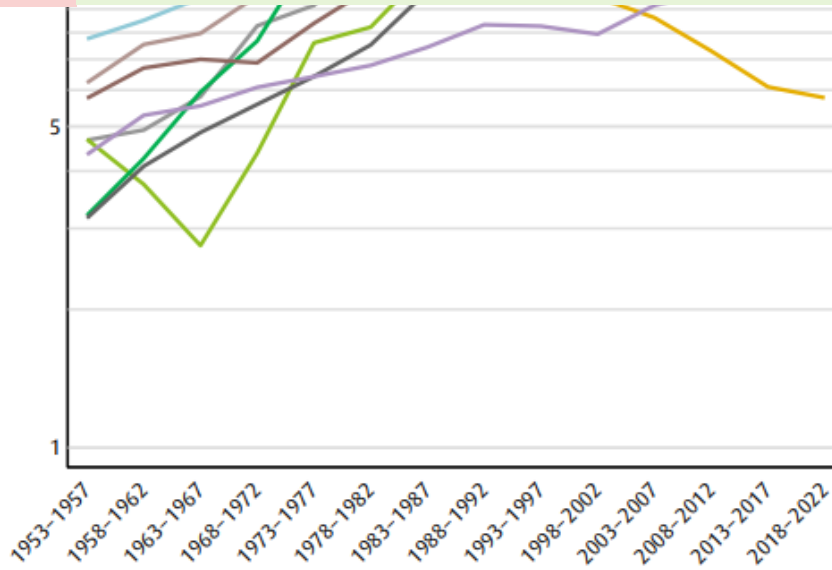
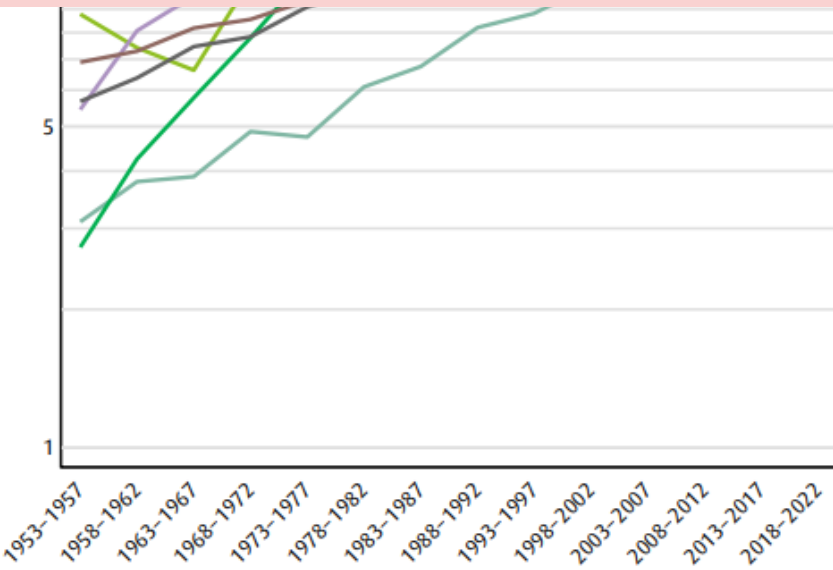

Nye hudkrefttilfeller per 100 000 i 25 Agderkommuner

Når samfunnet endres endres sykdommene

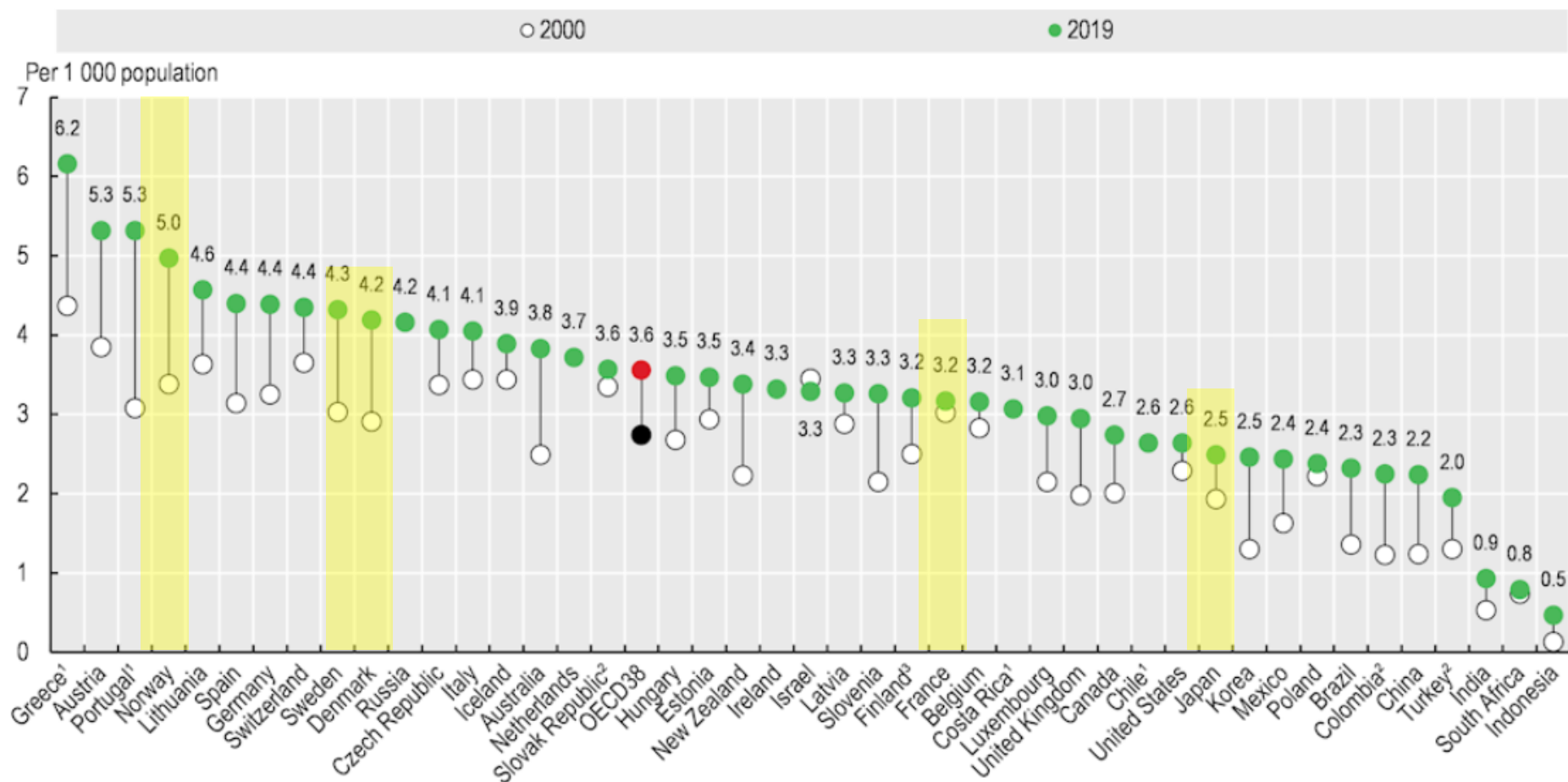
Lege 1950

Lege 2023

Figur 8.3. **Praktiserende leger per 1 000 innbyggere, 2000 og 2019 (eller nærmeste år)**

1. Data refererer til alle leger med lisens til å praktisere, noe som resulterer i en stor overestimering av antall praktiserende leger (f.eks. rundt 30 % i Portugal). 2. Data inkluderer ikke bare leger som yter direkte omsorg til pasienter, men også de som jobber i helsesektoren som ledere, undervisere, forskere og lignende (tilkommer ytterligere 5-10 % av legene). 3. I Finland gjelder de siste dataene kun 2014.

Kilde: OECD Health Statistics 2021.

Sykeliggjøring av det normale

- I 2005 inviterte British Medical Journal leserne sine til å lage en topp 20-liste over «**ikke-sykdommer**»
- «Ikke-sykdom» = problemer som enten er eller som man med tiden ser for seg kan bli definert som en medisinsk tilstand, **men hvor folk kunne hatt det bedre dersom problemet ikke var definert** som det
- Det kom inn nesten 200 forslag
  - Aldring – kjedsomhet – ensomhet
  - Ulykkelighet – store ører – skallethet
  - Fregner – graviditet – fødsel
  - jet lag – poser under øyene – cellulitter
  - ...er noen eksempler som kom inn på listen

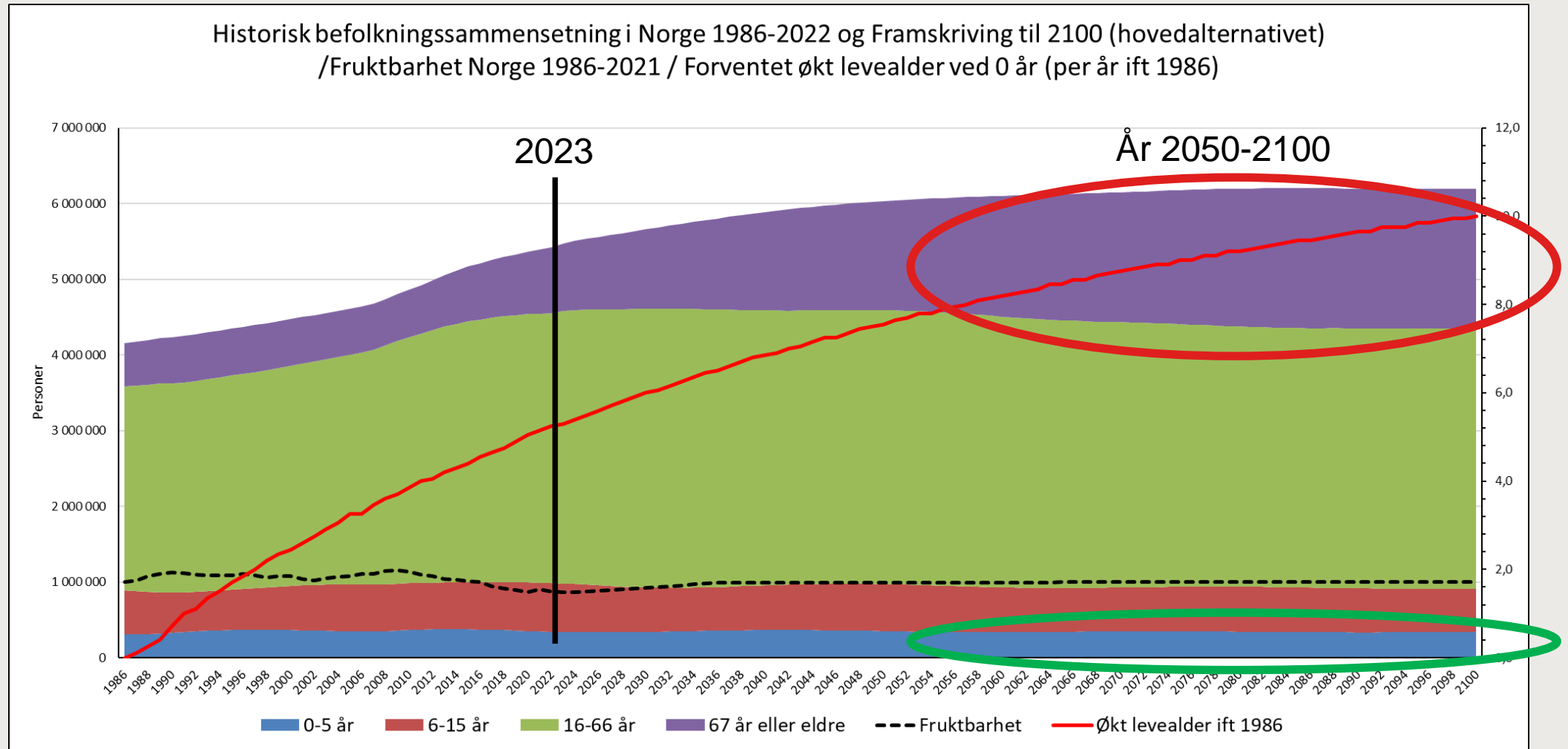
Finnes det friske igjen?

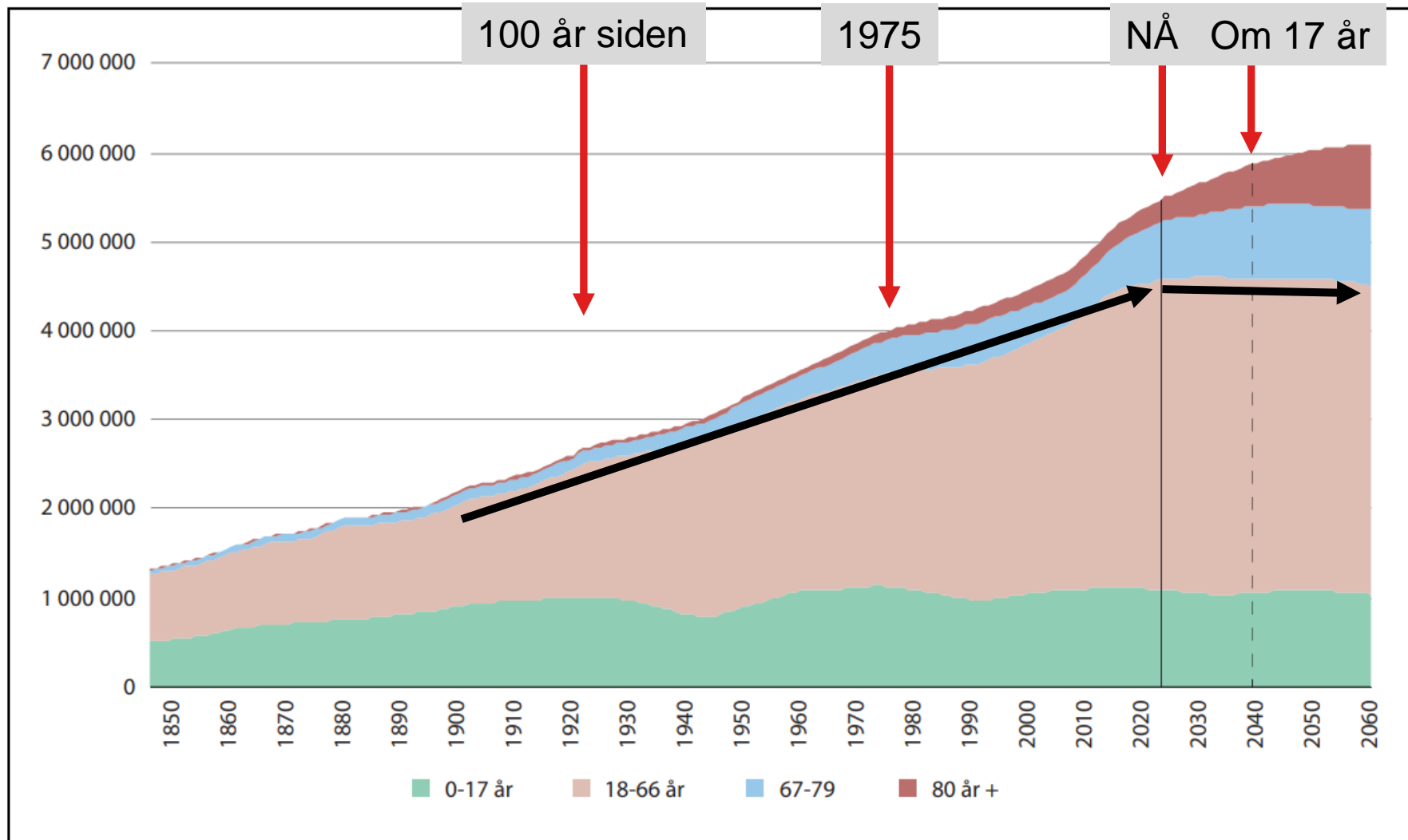
- 9 av 10 nordmenn under 50 år vil bli klassifisert som å tilhøre en risikogruppe med behov for medisinsk oppfølging og eventuelt medisinerings dersom vi kombinerer retningslinjene for blodtrykk og kolesterol
  - Getz, Kirkengen, Hetlevik, Romundstad, & Sigurdsson, 2004
- 43 % av kvinner 18-59 år har seksuell dysfunksjon

Stadig økende spagat

Ingen eldrebølge – kontinuerlig høyvann

Figur 1.2 Norges befolkning etter aldergrupper, observert før 2022 og fremskrevet deretter. 1846–2060

Fremskrivningene bruker SSBs hovedalternativ for befolkningsutvikling, med middels fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM)

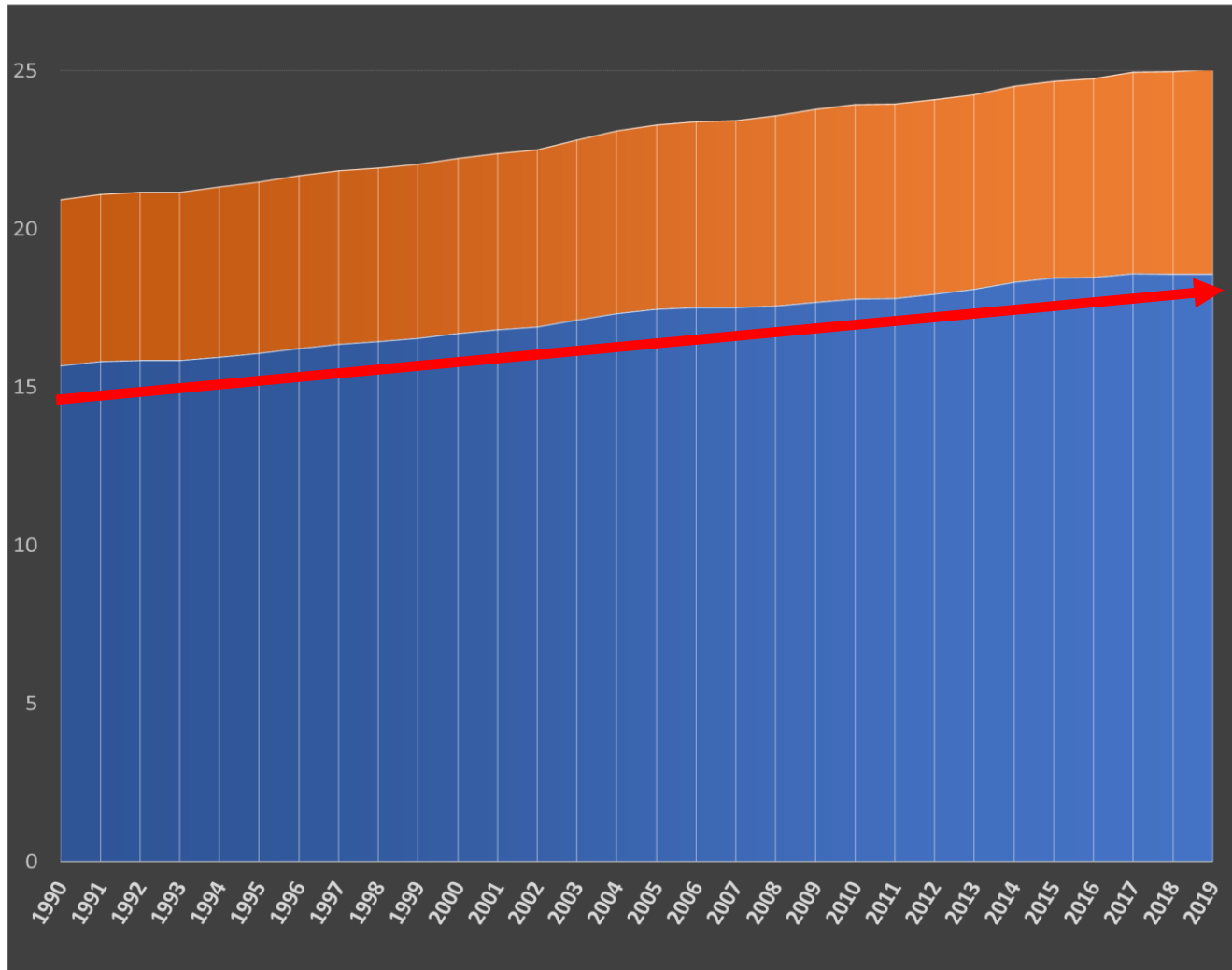
Kilde: SSB statistikkbank tabellene 10211 og 13599.

Figur 8.2 Skjematisk fremstilling av oppgavedeling, bygd nedenfra

Kjelde: NOU 2023: 4 Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

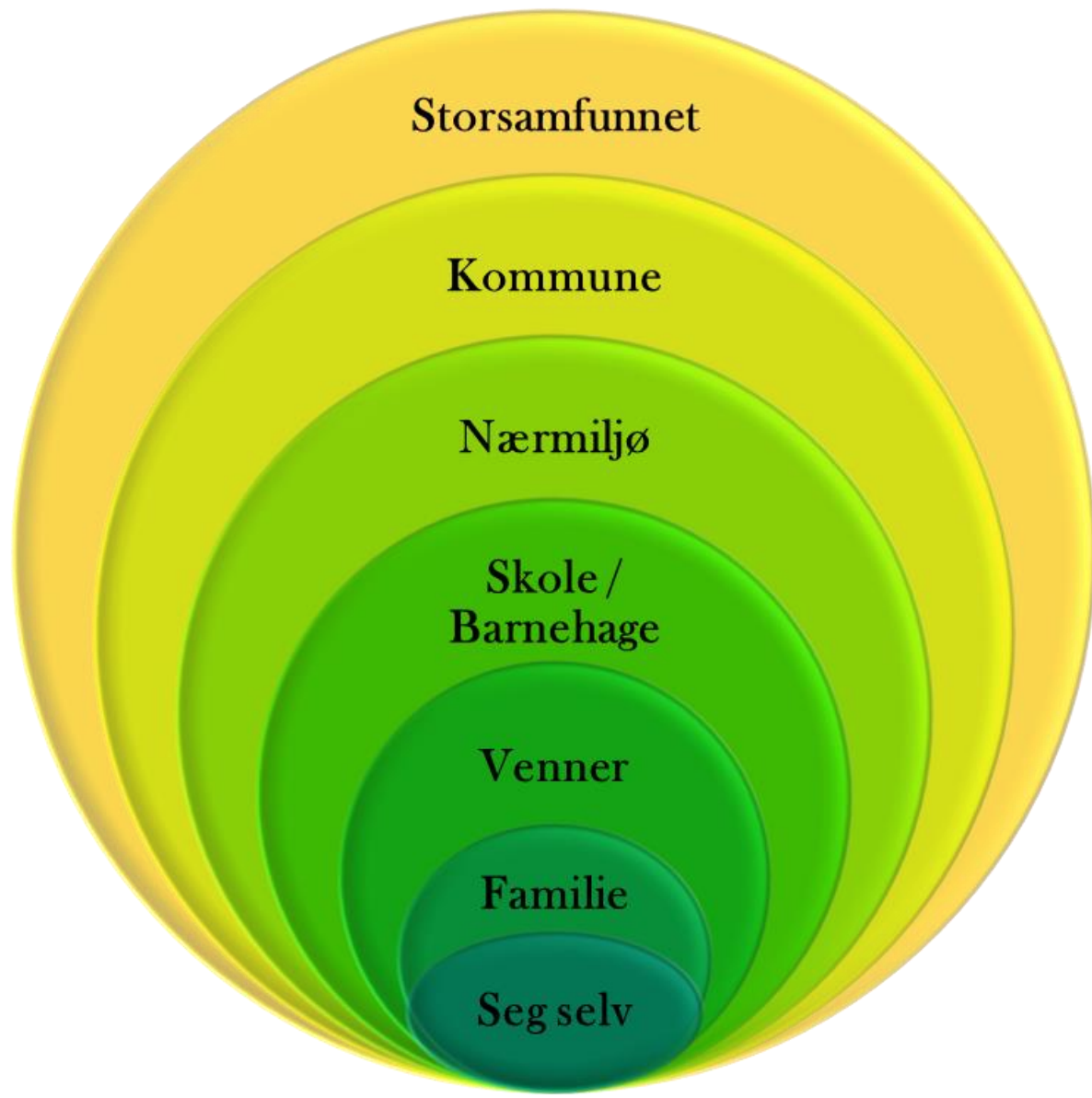
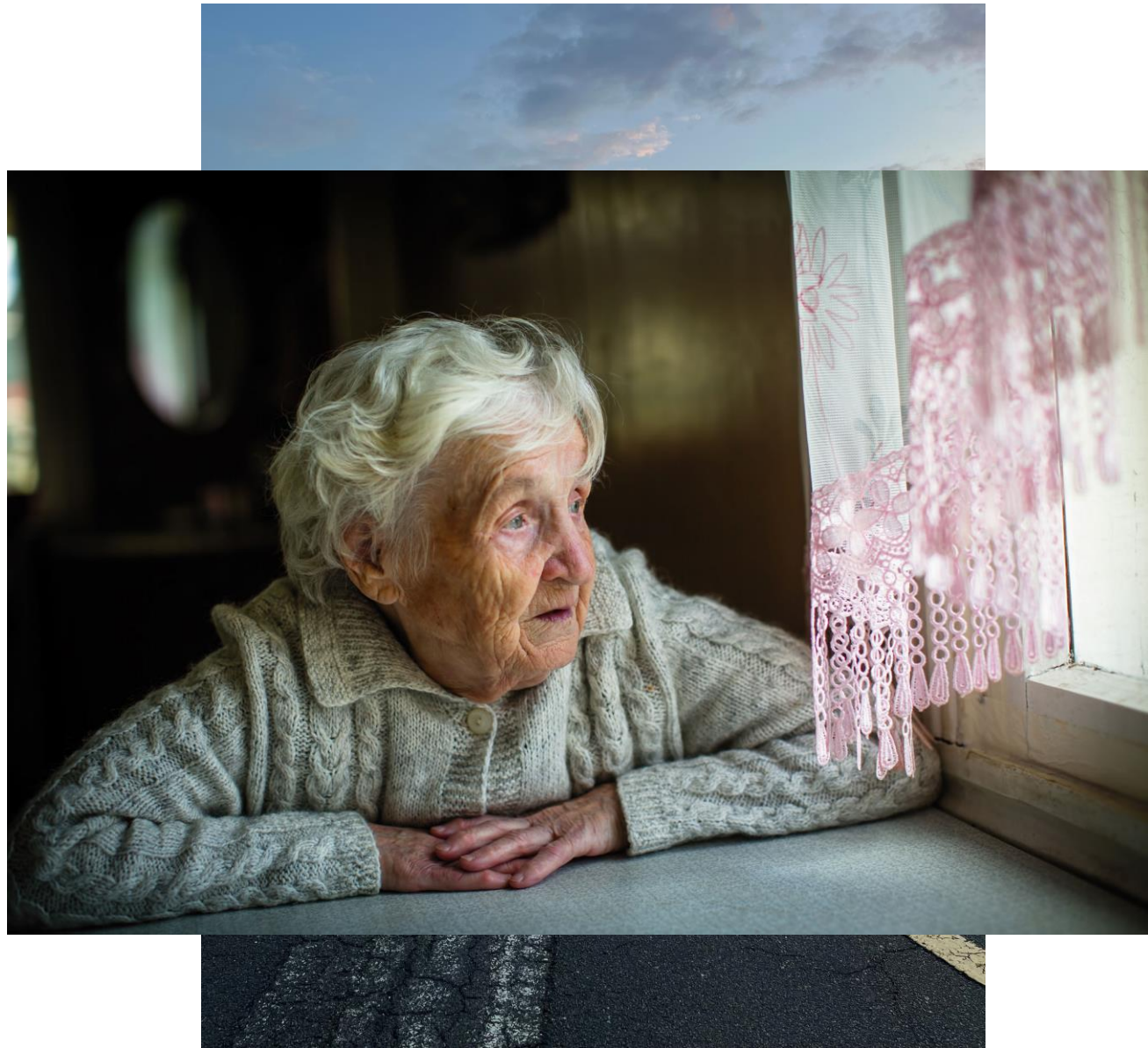
Healthy life expectancy and years lived with disability, at age 60 **Norway** 1990-2019

År med sykdom etter 60

Friske leveår etter 60

The problem with the world is that
we draw the circle of our family too
small.

— *Mother Teresa* —

AZ QUOTES

Mål for folkehelsearbeidet i Norge

13,8 års levealdersforskjell ♂

8,4 års levealdersforskjell ♀

- **Flere leveår**

Norge skal være blant de tre landene i verden som har høyest levealder

- **Bedre leveår**

Befolkningen skal oppleve flere leveår med god helse og trivsel

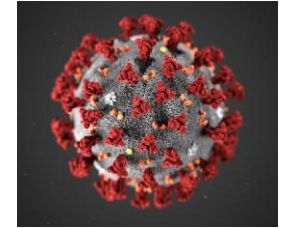
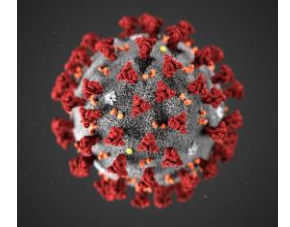
- **Jevnere kår**

Vi skal skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen og **reduserer sosiale helseforskjeller**

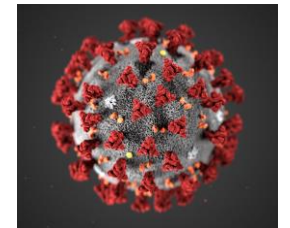

Bestemmer mest

Stemmer mest

Stemmer minst

Sosial ulikhet i helse skyldes

- Skjevfordeling av ressurser
- Skjevfordeling av risikofaktorer
- Skjevfordeling av beskyttelsesfaktorer

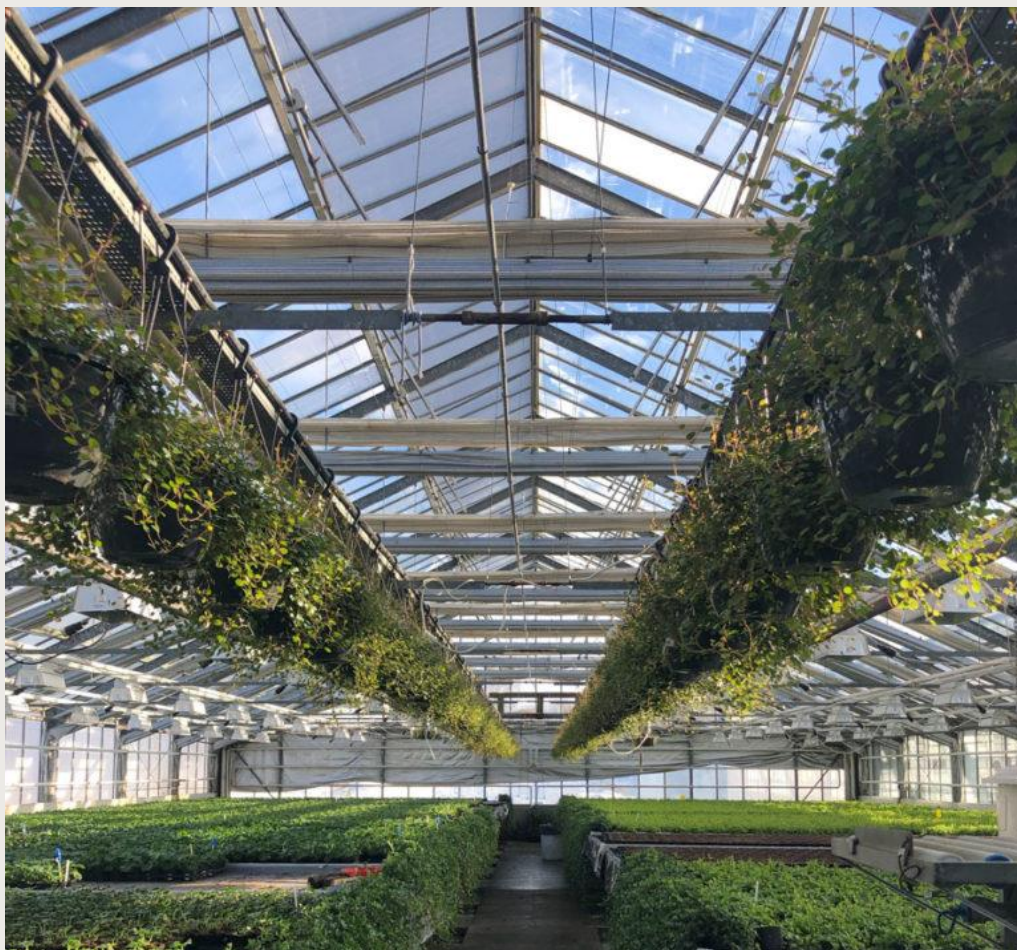

Er dødeligheten ved barnekreft avhengig av foreldrenes sosiale eller økonomiske ressurser?

- 15 % redusert dødelighet når mor er høyt utdannet

Drivhusmetaforen

Hendelser

Drivkrefter

Mønstre

Strukturer

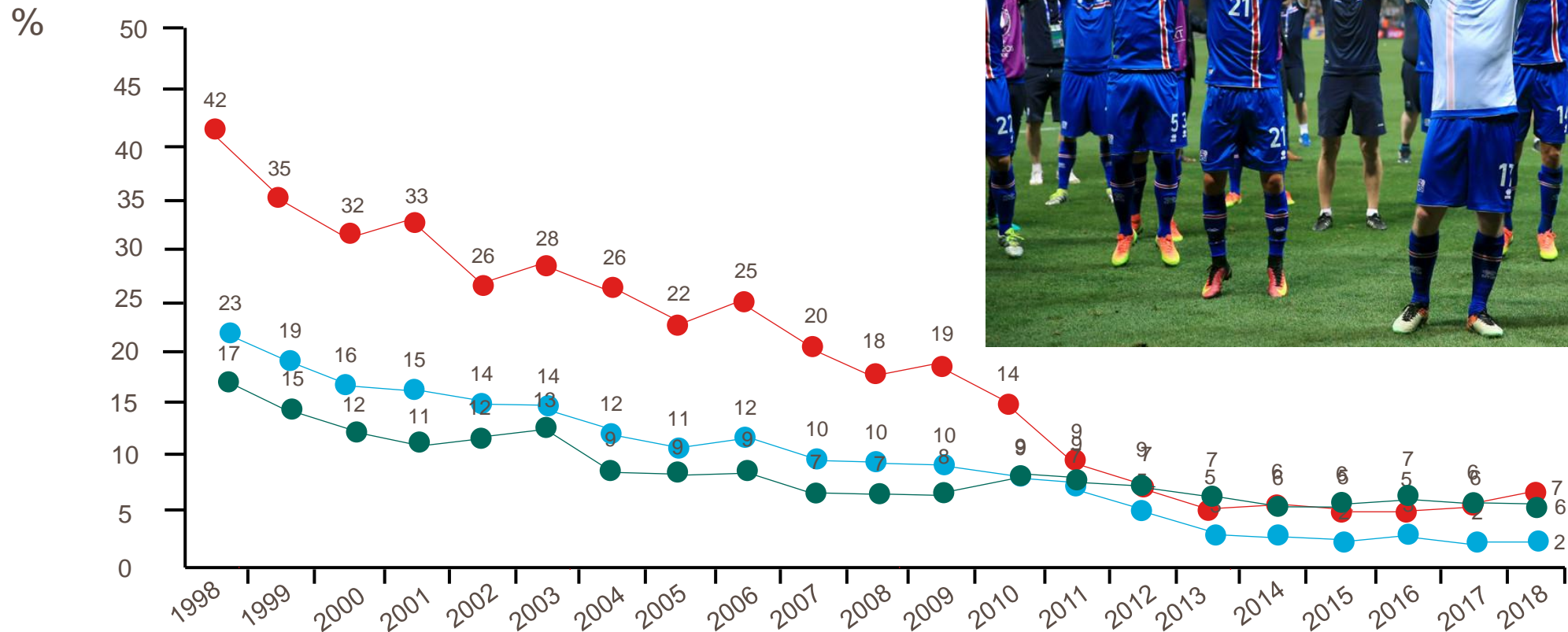

Drivhuset på Island midten av 90- årene

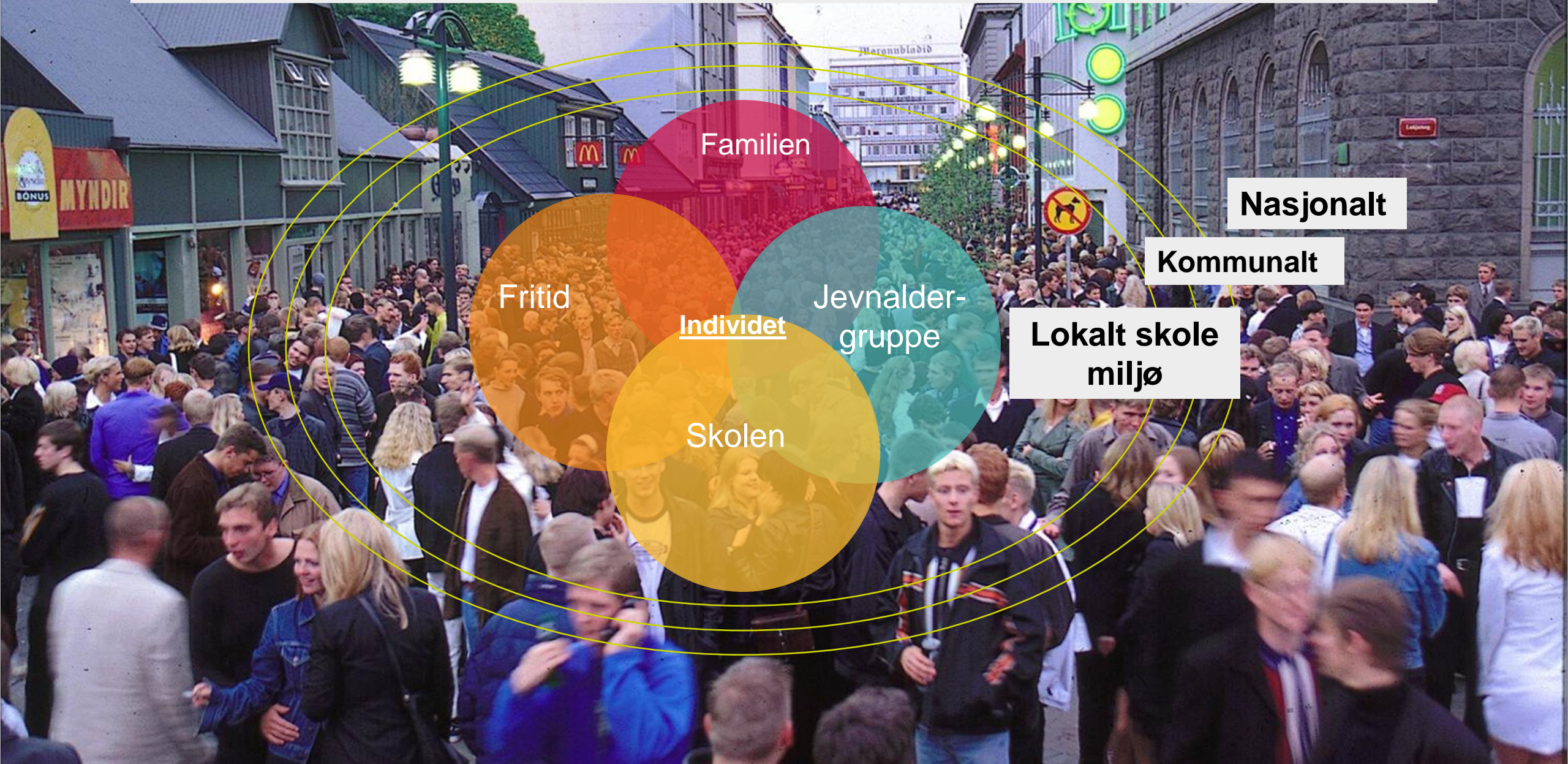

Island – positive utvikling blant 15-16 åringer de siste 20 årene

En *drivhusmodell* for forebygging

Famili'en

Nasjonalt

Kommunalt

Fritid

Jevnalders-
gruppe

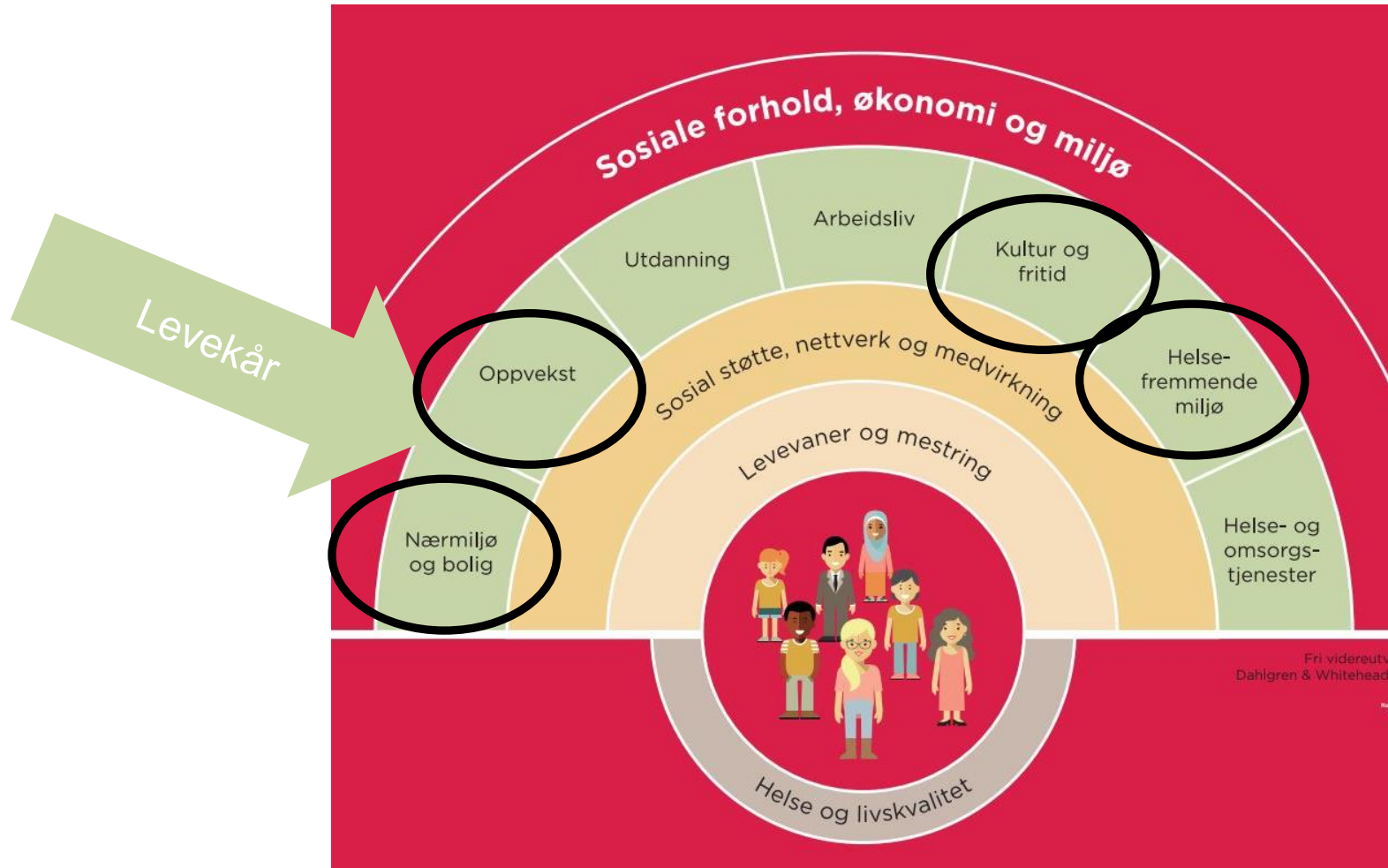
Lokalt skole-
miljø

Individet

Skolen

Påvirkningsfaktorer for folkehelse

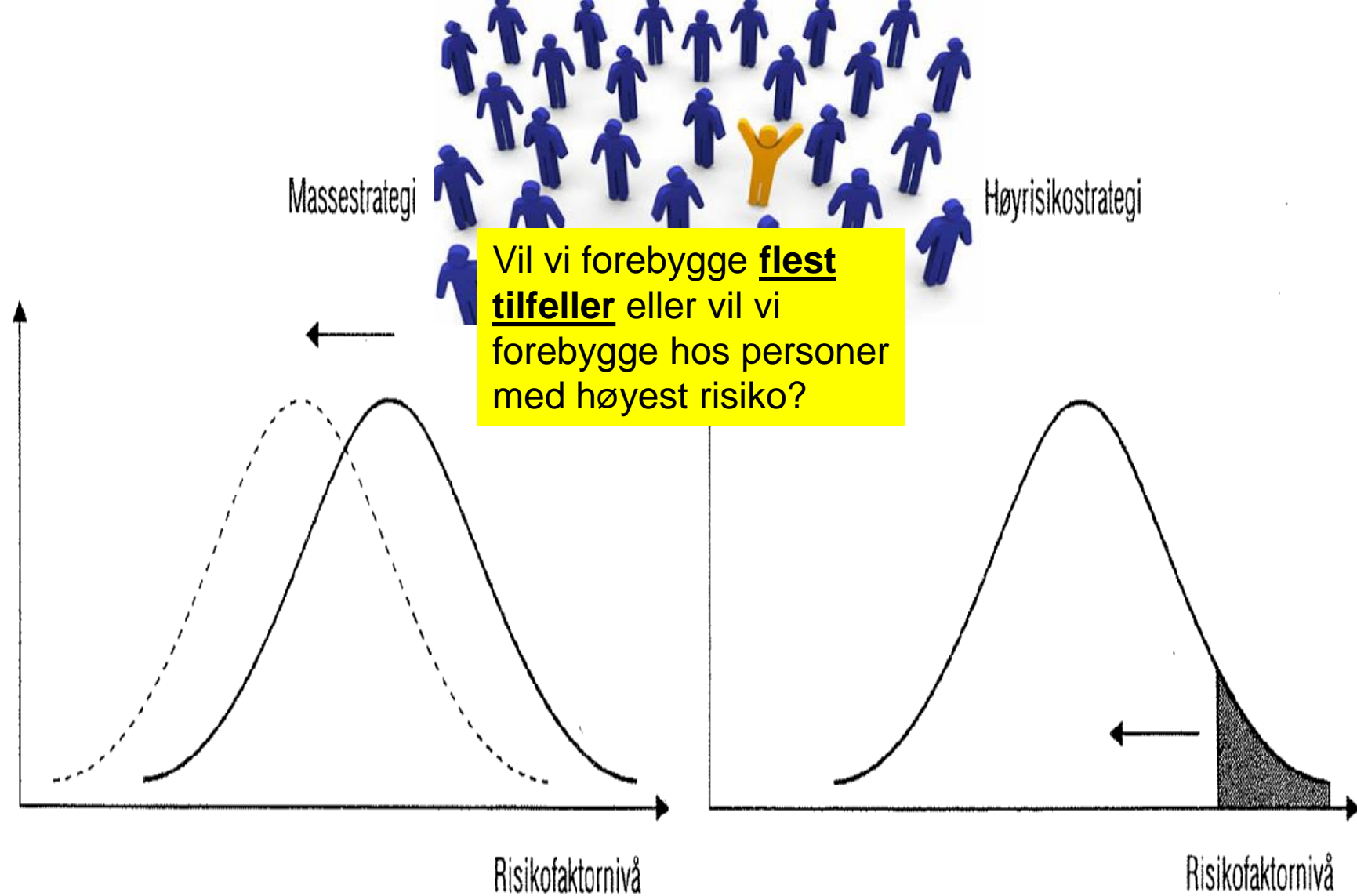
Veivalg

Vi vet hva
som gir
mest effekt

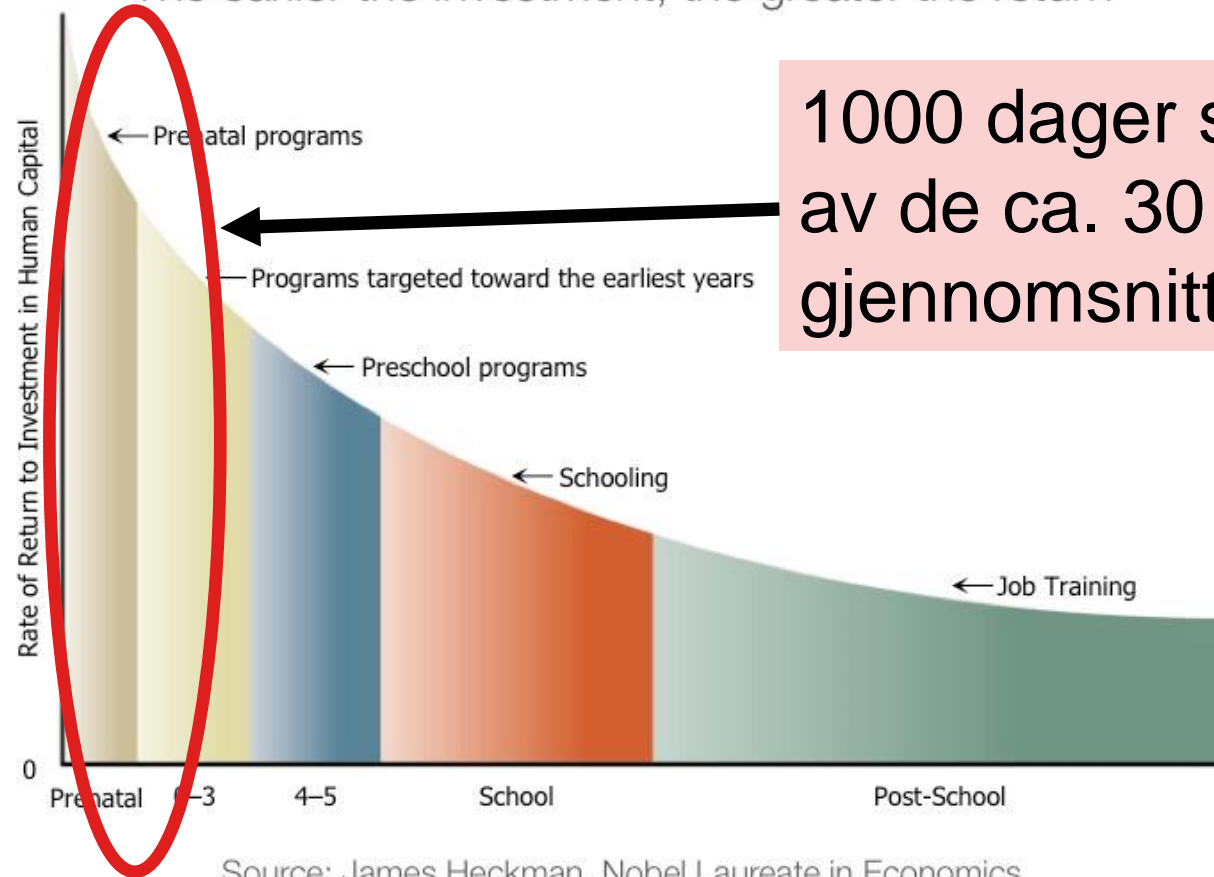
Psykologbruk

Kolesterolnivå

EARLY CHILDHOOD DEVELOPMENT IS A SMART INVESTMENT

The earlier the investment, the greater the return

1000 dager spesielt viktige av de ca. 30 000 dagene et gjennomsnittsliv består av

Oppsummert

- Gjør deg kjent med Agdertall
- Svaret er ikke flere helsefolk, men bedre levekår og masse friske pensjonister
- De fleste symptomer som dukker opp har gode forklaringer og er normale
- Det er krevende å jobbe kunnskapsbasert og koordinert utenom pandemitid
- Sosial ulikhet kan reduseres markant
  - **Krever strukturelle og universelle tiltak**
  - Ala Island

Takk for oppmerksomheten

